

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen

Allmänna byrån, S1

Beslutande

Minister

Wille Valve

Föredragande

Vik. jurist

Salome Saar

Justerat

Omedelbart

.....
Ärende/Dnr/Exp.

.....
Beslut

Nr 12

Lagstiftningspromemorior gällande förslag till
ändrade paragrafer om sekretesstiderna för
patient- och klientuppgifter.

ÅLR 2017/7599

173 S1 Utdrag

Landskapsregeringen beslöt överföra lagstiftningspromemorior, **bilaga 1, 2 och 3 - S117E09**, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder.

ÄR EN LAG LÖSNINGEN PÅ PROBLEMET?

LagPM nr 1

CHECKLISTA FÖR VAL AV MEDEL FÖR DEN OFFENTLIGA STYRNINGEN

Den offentliga styrning som behövs för att vårt samhälle skall fungera kan ske med olika medel. Ett vanligt medel är styrning genom *lagstiftning* (lagar och förordningar). All lagstiftning kostar, dels för utredning och beredning dels för genomförandet. Lagstiftningsåtgärder kan i många fall ersättas med annan styrning, till exempel styrning genom *information* (PR-arbete, kampanj, standarder, avtal, osv.) eller genom *administrativa åtgärder*.

Vid val av medel för offentlig styrning skall onödiga, dyra eller ineffektiva lagstiftningsåtgärder undvikas. Lagberedningen har därför sammanställt en checklista bestående av frågor¹, vilkas svar ger vägledning vid bedömningen av om styrning behövs och om så är fallet **vilket medel som är ändamålsenligast**.

SYNA PROBLEMEN NOGA INNAN ÅTGÄRDER VIDTAS - DET VINNER ALLA PÅ!

VÄND!

¹ Källa: Statsrådsberedningens PM 1990:2

Lag PM 1992:1

A: KLARLÄGGANDE AV PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER:

1. Vad är problemet?

1.1. Vem eller vilka kräver en förändring? Finns det motstridiga intressen?

Socialvårdsbyrån, hälso- och sjukvårdsbyrån och arkivet anser att det behövs en förändring. Motstridiga intressen finns inte.

Två ändringar i landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet föreslås. Första förändringen gäller 9 § 1 mom. e)-punkten, där istället för ”vårdväsendet”, borde man använda sig av den modernare termen ”socialvård”.

Den andra ändringen gäller samma lags 17 §. 17 § 1 mom. a)-punkten reglerar att en hemlig handling blir offentlig 20 år efter den persons död som handlingen angår. Som förändring föreslås 50 år. 17.2 § konstaterar att en hemlig handling blir offentlig 50 år efter handlingens datering eller efter att den kommit in till en myndighet, ifall man inte vet när personen har avlidit. Som förändring föreslås 100 år.

Dessa föreslagna ändringar i åländska offentlighetslagen skulle gälla endast socialvård och hälso- och sjukvård. Behovet att ändra tiderna för hemlighållandet inom andra områden har inte utretts.

1.2. Vilka motiv åberopas? Kan det finnas också andra motiv? Hur konkreta är riskerna, felen, bristerna och problemen?

Som motiv åberopas behovet av modernisering och uppdatering av lagstiftningen.

Förutom dessa motiv påpekas det också att rikets motsvarande bestämmelse är 50 och 100 år. I Sverige är sekretesstiderna 2-70 år efter att en handling gjorts (till skillnad från finska lagstiftningen där man utgår från dagen då personen avled), oftast 70 år för socialvård och hälso- och sjukvård.

Ur ett åländskt, litet samhällets perspektiv kan man också speciellt påpeka att endast 20 års hemlighållande av eventuellt känslig information inte i tillräcklig mån skyddar den avlidne personens integritet.

I dagsläget är den personliga integriteten av den avlidne i fara, eftersom handlingarna är sekretessbelagda en så kort tid.

1.3. Vilket är målet? Vad vill man åstadkomma? Finns det konflikter mellan olika mål?

Målet är att uppdatera lagstiftningen att motsvara dagens förväntningar på sekretess och personlig integritet.

Det finns inga konflikter mellan olika mål. Den avlidnes personliga integritet går före informationsbehov och 50 års hemlighållande är mer förenlig med ändamålet än 20 år.

- 1.4. Finns det ett internationellt perspektiv på frågan (EG, EES eller internationellt fördrag)?

Nej.

- 1.5. Är det underlag som finns tillräckligt för en bedömning av frågan eller behövs tilläggsutredning?

Underlaget är tillräckligt, ingen tilläggsutredning behövs.

2. Behövs någon åtgärd överhuvudtaget?

- 2.1. Vad händer om man inte gör någonting alls? Blir problemet större och mera akut?

20 år är en mycket kort tid för eventuellt känslig information. Denna information kan skapa obehag för närstående personer till den avlidne, vilket speciellt märks i ett mindre samhälle som den på Åland, och kan också kränka den avlidnes integritet.

- 2.2. Vilken utveckling av särskild betydelse för frågan kan väntas inom den närmaste tiden? Hur påverkas problemet?

-

- 2.3. Löser problemet sig självt med tiden? Kommer marknadskrafterna att lösa problemet?

Nej.

- 2.4. Kan en önskad åtgärd ge upphov till nya problem som är lika stora eller större än de problem man vill lösa?

Nej.

B. DÅ PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER KLARLAGTS KAN FÖLJANDE FRÅGOR STÄLLAS:

1. När behövs åtgärderna?

Behövs åtgärder genast? Finns det tid för ytterligare utredningar? Är behovet av åtgärder övergående?

Uppdateringen av åländska offentlighetslagstiftningen behöver åtgärdas, men är inte lika brådskande som ändringen i LL 1993:61.

2. Vilka alternativa medel kan användas?

Vilket medel är ändamålsenligast för styrningen? Vilket medel kostar minst, dels för enskilda dels för samhället? Vilka negativa sidoeffekter har de olika medlen? Hur passar de olika åtgärderna in i ett större samhällsligt perspektiv?

Inga alternativa medel kan användas.

3. Vad är skillnaden för samhället och enskilda mellan den önskade reformen och nollalternativet?

Vilka resurser behövs och vilka effekter uppstår för samhället och enskilda om reformen genomförs respektive inte genomförs (nollalternativet)?

Om reformen genomförs så blir tiderna för hemlighållande längre, vilket är i enlighet med både finsk och svensk lagstiftning. Ifall reformen inte genomförs så kvarstår korta tider för hemlighållande.

4. Behövs en lag?

Om behovet av lagstiftning fortsättningsvis finns uppstår nya frågor. Kontakta lagberedningen så löser vi dem tillsammans!

Lagberedningen är informerad om lagändringsbehovet.

Salome Saar
Vik. jurist
Social- och miljöavdelningen

ÄR EN LAG LÖSNINGEN PÅ PROBLEMET?

LagPM nr 1

CHECKLISTA FÖR VAL AV MEDEL FÖR DEN OFFENTLIGA STYRNINGEN

Den offentliga styrning som behövs för att vårt samhälle skall fungera kan ske med olika medel. Ett vanligt medel är styrning genom *lagstiftning* (lagar och förordningar). All lagstiftning kostar, dels för utredning och beredning dels för genomförandet. Lagstiftningsåtgärder kan i många fall ersättas med annan styrning, till exempel styrning genom *information* (PR-arbete, kampanj, standarder, avtal, osv.) eller genom *administrativa åtgärder*.

Vid val av medel för offentlig styrning skall onödiga, dyra eller ineffektiva lagstiftningsåtgärder undvikas. Lagberedningen har därför sammanställt en checklista bestående av frågor¹, vilkas svar ger vägledning vid bedömningen av om styrning behövs och om så är fallet **vilket medel som är ändamålsenligast**.

SYNA PROBLEMEN NOGA INNAN ÅTGÄRDER VIDTAS - DET VINNER ALLA PÅ!

VÄND!

¹ Källa: Statsrådsberedningens PM 1990:2

Lag PM 1992:1

A: KLARLÄGGANDE AV PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER:

1. Vad är problemet?

1.1. Vem eller vilka kräver en förändring? Finns det motstridiga intressen?

Lagberedningen tillsammans med socialvårdsbyrån, hälso- och sjukvårdsbyrån och arkivet anser att det behövs en förändring. Motstridiga intressen finns inte.

Landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter kräver en teknisk ändring, eftersom en laghänvisning är felaktig. Hänvisning i lagens 2 § 1 mom. 5)-punkten till patientlagens 13 § 4 mom. Föreslår man ändras till patientlagens 13 § 5 mom. för att motsvara syftet med hänvisningen. I dagsläget är det oklart ifall man ska använda sig av rikets offentlighetslagstiftning eller den åländska offentlighetslagen i fråga om tiden av hemlighållande av arkiverade patientuppgifter. LL 1993:61 har syfte varit att man ska använda sig av landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet, men denna hänvisning är i dagsläget oklar.

1.2. Vilka motiv åberopas? Kan det finnas också andra motiv? Hur konkreta är riskerna, felen, bristerna och problemen?

Riskerna, bristerna och problemen är stora i dagsläget. Det finns en oklarhet om vilken lagstiftning, rikets eller åländska offentlighetslagen, som gäller i fråga om hemlighållande av patientuppgifter.

1.3. Vilket är målet? Vad vill man åstadkomma? Finns det konflikter mellan olika mål?

Korrigeringen av patientlagens hänvisning klargör laginnehållet.

1.4. Finns det ett internationellt perspektiv på frågan (EG, EES eller internationellt fördrag)?

Nej.

1.5. Är det underlag som finns tillräckligt för en bedömning av frågan eller behövs tilläggsutredning?

Underlaget är tillräckligt, ingen tilläggsutredning behövs.

2. Behövs någon åtgärd överhuvudtaget?

2.1. Vad händer om man inte gör någonting alls? Blir problemet större och mera akut?

Frågan om 20 eller 50 års sekretesstid gäller på Åland skulle kvarstå, vilket kan skapa svåra tolkningssituationer i framtida behandlingar av lagen.

- 2.2. Vilken utveckling av särskild betydelse för frågan kan väntas inom den närmaste tiden? Hur påverkas problemet?

Sekretesstidernas oklarhet för hälso- och sjukvården skapar tolkningssvårigheter ända tills det åtgärds.

- 2.3. Löser problemet sig självt med tiden? Kommer marknadskrafterna att lösa problemet?

Nej.

- 2.4. Kan en önskad åtgärd ge upphov till nya problem som är lika stora eller större än de problem man vill lösa?

Nej.

B. DÅ PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER KLARLAGTS KAN FÖLJANDE FRÅGOR STÄLLAS:

1. När behövs åtgärderna?

Behövs åtgärder genast? Finns det tid för ytterligare utredningar? Är behovet av åtgärder övergående?

En dom av HFD (15.12.2015/3713) har indirekt konstaterat att sekretesstiden för patientuppgifter på Åland är 50 år, medan syftet med lagen har varit att ha 20 års hemlighållande. Det här har skapat en ytterst oklar situation om tiderna för hemlighållande av uppgifter ur journalhandlingar.

Åtgärder behövs så snabbt som möjligt, eftersom dagsläget för patientjournalernas sekretesstid på Åland är oklar.

2. Vilka alternativa medel kan användas?

Vilket medel är ändamålsenligast för styrningen? Vilket medel kostar minst, dels för enskilda dels för samhället? Vilka negativa sidoeffekter har de olika medlen? Hur passar de olika åtgärderna in i ett större samhällsligt perspektiv?

Inga alternativa medel kan användas.

3. Vad är skillnaden för samhället och enskilda mellan den önskade reformen och nollalternativet?

Vilka resurser behövs och vilka effekter uppstår för samhället och enskilda om reformen genomförs respektive inte genomförs (nollalternativet)?

Skillnaden för samhället och enskilda är att en mycket oklar situation klargörs, medan nollalternativet skulle kvarhålla en situation som skulle skapa tolkningssvårigheter i framtida fall.

4. Behövs en lag?

Om behovet av lagstiftning fortsättningsvis finns uppstår nya frågor. Kontakta lagberedningen så löser vi dem tillsammans!

Lagberedningen är informerad om lagändringsbehovet.

Salome Saar
Vik. jurist
Social- och miljöavdelningen

PM offentlighetslag och patientlag

Om underlaget

Den här PM:n behandlar förändringsbehov i två olika lagar: landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter (LL 1993:61) samt landskapslagen (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet (offentlighetslagen). Ärendet har diskuterats med socialvårdsbyrån, hälso- och sjukvårdsbyrån och landskapsarkivet. Både tekniska ändringar och reella ändringar i lagstiftningen krävs.

Problemformulering och motiv för lagändring

För det första krävs i LL 1993:61 en teknisk ändring, eftersom en laghänvisning är felaktig. Hänvisning i lagens 2.1 § 5)-punkten till lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992, patientlagen) 13 § 4 mom. bör ändras till patientlagens 13 § 5 mom. för att motsvara syftet med hänvisningen. I dagsläget är det oklart ifall man ska använda sig av rikets offentlighetslagstiftning eller den åländska offentlighetslagen i fråga om tiden av hemlighållande av uppgifter ur journalhandlingar. Sekretesstiderna skiljer sig markant från varandra – i riket gäller 50 års hemlighållande, medan på Åland är motsvarande tid 20 år. Således vore det bra att klarlägga situationen så snabbt som möjligt.

Förutom denna tekniska förändring så föreslås två ändringar i offentlighetslagen. Första förändringen gäller 9.1 § e)-punkten, där istället för "vårdväsendet", borde man använda sig av den modernare termen "socialvård". Ändringen skulle modernisera språkbruket i denna lag samt klargöra att man med vårdväsendet menar de facto socialvård.

Den andra ändringen gäller samma lags 17 §. 17.1 § a)-punkten konstaterar i dagsläget att en hemlig handling blir offentlig 20 år efter den persons död som handlingen angår. Som förändring föreslås 50 år. 17.2 § konstaterar att en hemlig handling blir offentlig 50 år efter handlingens datering eller efter att den kommit in till en myndighet, ifall man inte vet när personen har avlidit. Denna 50 år föreslås ändra till 100 år.

Dessa föreslagna ändringar till åländska offentlighetslagen skulle gälla endast socialvård och hälso- och sjukvård. Behovet för andra områden att ändra tiderna för hemlighållandet har inte utretts.

Mål

Genom dessa ändringar i lagstiftningen skulle man modernisera offentlighetslagen, både på språklig och på lagstiftningsmässig nivå. Korrigering av laghänvisningen i LL 1993:61 skulle å sin sida klargöra om man ska använda sig rikets offentlighetslag eller åländska offentlighetslagen.

Nuläge på Åland

Lagstiftning

Som tidigare konstaterats, finns det i dagsläget för patientuppgifter en oklarhet om man ska använda sig av rikets offentlighetslag med 50 års sekretess, eller vår offentlighetslag med 20 års sekretess. Denna oklarhet försvåras ytterligare av en dom av HFD (15.12.2015/3713) som förbiser tolkningsproblematiken och utgår från 50 års hemlighållande av patientuppgifter.

Uppdateringen av åländska offentlighetslagen, så att den motsvarar rikets, skulle vara önskvärd. Åländska lagen från 1977 motsvarade då den skrevs rikets lag, men rikets lag har sen dess ändrat sin lag angående hemlighållande av uppgifter. I det här fallet är det önskvärt att åländska offentlighetslagen motsvarar rikets, speciellt med tanke på hur litet åländska samhället är och hur stor skara närstående till den avlidne kunde ta del av dennes uppgifter efter en tid på endast 20 år.

Behörighet

Ändringarna faller inom åländsk lagstiftningsbehörighet.

Politiska ställningstaganden

Tiden för hemlighållande av patient- och klientuppgifter efter att en person har avlidit kan diskuteras.

Förslag

Föreslås som ovan.

Tidtabell

Snarast, speciellt angående oklarheten om LL 1993:61.

Salome Saar
Vik. jurist
Social- och miljöavdelningen

ÅLR 2017/7599